

Uppföljning och diagnosticering av läs- och skrivfärdighet

ann.pihlgren@isd.su.se

Frågor

- Allt
- Praktiska tips, metoder, varför de är bra
- Hur förklarar man att bokstäver låter och heter olika och hur de låter?
- Elever med svårigheter – hur lär de sig med olika metoder
- Hur upptäcker man svårigheter? Vilken typ? Hur behandlas de? När sätter man in vilken hjälp?
- Hur utmanar man barn som kan? Vad gör man för att inte tappa dem?
- Hur hjälper man barn som börjar skriva spontant? När ska man börja lära dem konventioner?
- Genusperspektiv i högläsning och deras egen läsning, elevens intressen
- Andraspråkselever – hur tänker man kring dem? Hur förhåller man sig till deras textläsning t.ex. i SO?

Kontinuerlig uppföljning

- Bokstavskunskap
- Utvecklingsscheman - färdigheter
- Utvecklingsmatriser – förmågor, kompetenser
- **SÄTT IN TRÄNING OCH ÅTGÄRDER TIDIGT!**

Sitt namn	
Läsriktning	
Bokstav-ljud	
Dela- sätta ihop ord	
Ljuda ihop (<i>fonografisk princip</i>)	
Direkt avläsa	
Enkel text	
Kommunicerar med text	
Läsa ljudstridig stavning	
Längre obekanta ord	
En del utan ljudning (<i>ortografisk princip</i>)	
Snabbljudar	
Mer flyt	
Arbetsbeskrivning	
Flytande	
Sökläsa	
TV-texten	
Läser mycket	
Översiktsläsa	
Djupläsning	
Olika slags texter	
<i>Avpassa lässätt</i>	
Omedvetet avpassa	

Klotter	
Sitt namn	
Bokstäver (utan ordning)	
Någon bokstav rätt	
Flera bokstäver	
Alla ljud finns med	
Kommunicera med text	
Mer text (stora bokstäver)	
Mellanrum mellan orden	
Text med små bokstäver	
Stor bokstav, punkt	
Vill skriva fint	
Vill stava rätt	
Kan skriva referat	
Tänker på språklig form	
Kan skriva olika slags texter	
Antecknar spontant	
Avpassar skrivsätt efter situationen	
Omedvetet avpassa	

	Intention	Funktion	Förmåga att utnyttja förebilder	Förmåga till självvärdering	Undersökning	Uppfinningsförmåga
MASTARE Utmärkt	Tanke- plan- resultat slämnar överens utan att behöva experimentera	Resultatet är anpassat efter syftet	Söker aktivt upp förebilder för att få idéer till eget arbete. Använder dem OCH gör det till sitt eget X	Kan själv se sin egen utveckling genom att jämföra arbeten, kan tydliggöra skillnader och medvetet försöka göra förbättringar. Kan bidra med konstruktiv kritik till andra	Visar stor uthållighet. Väljer mellan flera idéer och utvecklar arbetet genom en serie utkast	Hittar ofta egna uppgifter/problem eller omformulerar uppgift. Gör ständigt vidare och experimenterar regelbundet. Är villig att ta risker och hittar ofta oväntade lösningar
GESÄLL God	Tanke- resultat slämnar överens men kan inte släka ut vägen i förväg utan måste experimentera	Resultatet är ofta anpassat efter syftet (men inte alltid) X	Söker aktivt upp förebilder för att få idéer till eget arbete. Kan välja ut det som är passande för ändamålet men gör det inte alltid till sitt eget	Kan själv se sin egen utveckling genom att jämföra arbeten, kan tydliggöra skillnader men klarar oftast inte att medvetet försöka göra förbättringar utifrån insiktarna. Kan ge mer nyanserade omdömen till andra men inte mer avancerad feedback	Gör inte upp i förväg. Väljer en viss idé som hon/han utvecklar vidare	Hittar ibland egna uppgifter/problem att lösa. Utvecklar sina kunskaper och använder dem. Experimenterar ganska ofta och hittar ibland oväntade lösningar
PRAKTIKANT Hyfsad	Har en tanke och experimenterar men når oftast inte resultat ELLER når slumpvisa resultat men har ingen plan X	Resultatet är ibland, slumpvis, anpassat efter syftet	Kopierar andras text. Visar litet intresse för andras texttal men kan ibland dra nytta av dem om läraren visar	Kan med viss hjälp reflektera över starka och svaga sidor i egna arbeten. Kan ge enkla värdeomdömen om andras arbeten	Uppvisar ett visst förlämnad. Prövar egna idéer men utvecklar dem inte vidare under arbets gång	Kan ta givna uppgifter/problem och förändra dem något. Visar ansats till att experimentera lite med språket
NOVIS Omlämningsstämmande	Har en tanke men ingen plan och resultatet slämnar oftast inte med tanken/intentionen	Resultatet är inte anpassat efter syfte	Visar inget intresse för andras texttal och kan inte dra nytta av dem ens då läraren visar	Reflekterar inte över starka och svaga sidor i egna arbeten. Har inga synpunkter på kamraternas arbeten.	Gör litet upp. Gör bara det läraren kräver. Fullföljer inga egna idéer	Formulerar inga egna uppgifter/problem. Visar inga tecken till att experimentera med språket

← **PRODUKTKRITERIER** ————— **PROCESSKRITERIER** →

Utvärderingsmatris med "rubrics" för Svenska

Nya Språket lyfter

A observationspunkter

läsa

a:1 Eleven visar uppmärksamhet vid högläsning

Jag lyssnar och följer med i handlingen när någon läser för mig

a:2 Eleven "läser" både på och mellan raderna vid lärarens högläsning

Jag förstår vad texten handlar om när någon läser för mig

a:3 Eleven läser ord som helheter (logografisk läsning) och börjar känna igen några bokstäver

Jag känner igen en del ord när jag läser

a:4 Eleven känner igen flera bokstäver och har börjat knäcka läskoden

Jag känner igen flera bokstäver och kan läsa ihop dem till ord

skriva

a:1 Eleven visar förståelse för bilder, tecken och symboler

Jag använder bilder, tecken och symboler för att berätta något

a:2 Eleven skriver sitt namn och kopierar bokstäver och ord

Jag kan skriva mitt namn och skriva av bokstäver och ord

a:3 Eleven känner igen och skriver flera bokstäver och kopplar dem till bokstavsljuden

Jag kan skriva flera bokstäver och vet hur de låter

a:4 Eleven skriver för att uttrycka sig och minnas

Jag provar att skriva för att berätta eller komma ihåg

avstämning A

Eleven har knäckt läskoden och visar förståelse för innehållet

Jag kan läsa ihop bokstäver till ord och förstår det jag läser

Nya Språket lyfter

B observationspunkter

läsa

b:1 Eleven kan alla bokstävers namn och ljud, ljudar ihop ord och börjar utnyttja den ortografiska avkodningsstrategin (helordsläsning)

Jag kan alla bokstäver och kan läsa själv

b:2 Eleven visar förståelse vid egen läsning

Jag förstår det jag läser och kan berätta vad det handlar om

b:3 Eleven "läser mellan raderna" vid egen läsning av elevnära texter

Jag förstår och kan hitta bra poänger i det jag läser

b:4 Eleven använder olika strategier som stöd i läsningen

Jag använder olika sätt för att läsa och förstå en text

skriva

b:1 Eleven skriver ord eller kortare text med eller utan bildstöd

Jag kan skriva ord och korta texter

b:2 Eleven formar bokstäver på ett funktionellt sätt och skriver läsligt för hand

Jag använder alla bokstäver och skriver så andra kan läsa

b:3 Eleven visar förståelse för hur meningar skrivs

Jag skriver meningar med stor bokstav och punkt

b:4 Eleven använder olika strategier som stöd i skrivandet

Jag använder olika slags stöd när jag skriver en text

avstämning B

Eleven läser med hjälp av både ljudning och ortografisk helordsläsning samt visar förståelse vid egen läsning

Jag kan alla bokstäver, förstår det jag läser och märker när jag läser fel

Nya Språket lyfter

C observationspunkter

läsa

c:1 Eleven läser för upplevelse och lärande

Jag läser för att uppleva och lära

c:2 Eleven läser ofta och regelbundet både korta och längre texter i olika genrer

Jag läser olika typer av texter ofta och regelbundet

c:3 Eleven "läser mellan raderna" d.v.s. tolkar och förstår innehåll i berättelser och faktatext

Jag förstår det viktiga i berättelser och faktatexter

skriva

c:1 Eleven skriver berättande text med tydlig handling

Jag skriver berättelser med början, mitten och slut

c:2 Eleven följer vanliga stavningskonventioner vid skrivande av texter och börjar använda ordlista eller datorns stavningskontroll

Jag kan stava många ord och vet hur man tar reda på hur ord stavas

c:3 Eleven hämtar information och kunskaper från olika källor, redovisar med egna ord samt skriver sammanhängande text

Jag kan skriva om det jag lärt mig med egna ord så andra förstår

c:4 Eleven visar förmåga att planera, organisera och bearbeta innehåll och form i en text

Jag planerar mitt skrivande och ändrar i texten för att göra den bättre

avstämning C

Eleven läser flytande med förståelse både kortare och längre texter där ortografisk helordsläsning dominerar

Jag kan läsa flytande och känner lätt igen hela ord och förstår det jag läser

Nya Språket lyfter

D observationspunkter

läsa

d:1 Eleven tar hjälp av textens och ordens uppbyggnad för att underlätta läsflyt och läsförståelse

Jag läser med flyt och känner igen olika typer av texter och hur ord böjs

d:2 Eleven använder varierade lästekniker beroende på syftet med läsningen

Jag använder olika sätt att läsa beroende på syftet med läsningen

d:3 Eleven läser regelbundet längre texter inom olika genrer med flyt och förståelse

Jag kan läsa långa texter flytande och förstår det jag läser

skriva

d:1 Eleven skriver beskrivande, utredande och argumenterande/resonerande text och kan uttrycka egna tankar och åsikter

Jag kan uttrycka hur jag tänker och vad jag tycker när jag skriver

d:2 Eleven skriver regelbundet och bearbetar sina texter

Jag skriver ofta och ändrar och förbättrar mina texter när det behövs

d:3 Eleven använder skiljetecken, anföringstecken och styckeindelning

Jag använder skiljetecken, talstreck och styckeindelning när jag skriver

d:4 Eleven skriver regelbundet med olika syften

Jag skriver ofta och kan skriva olika slags texter

avstämning D

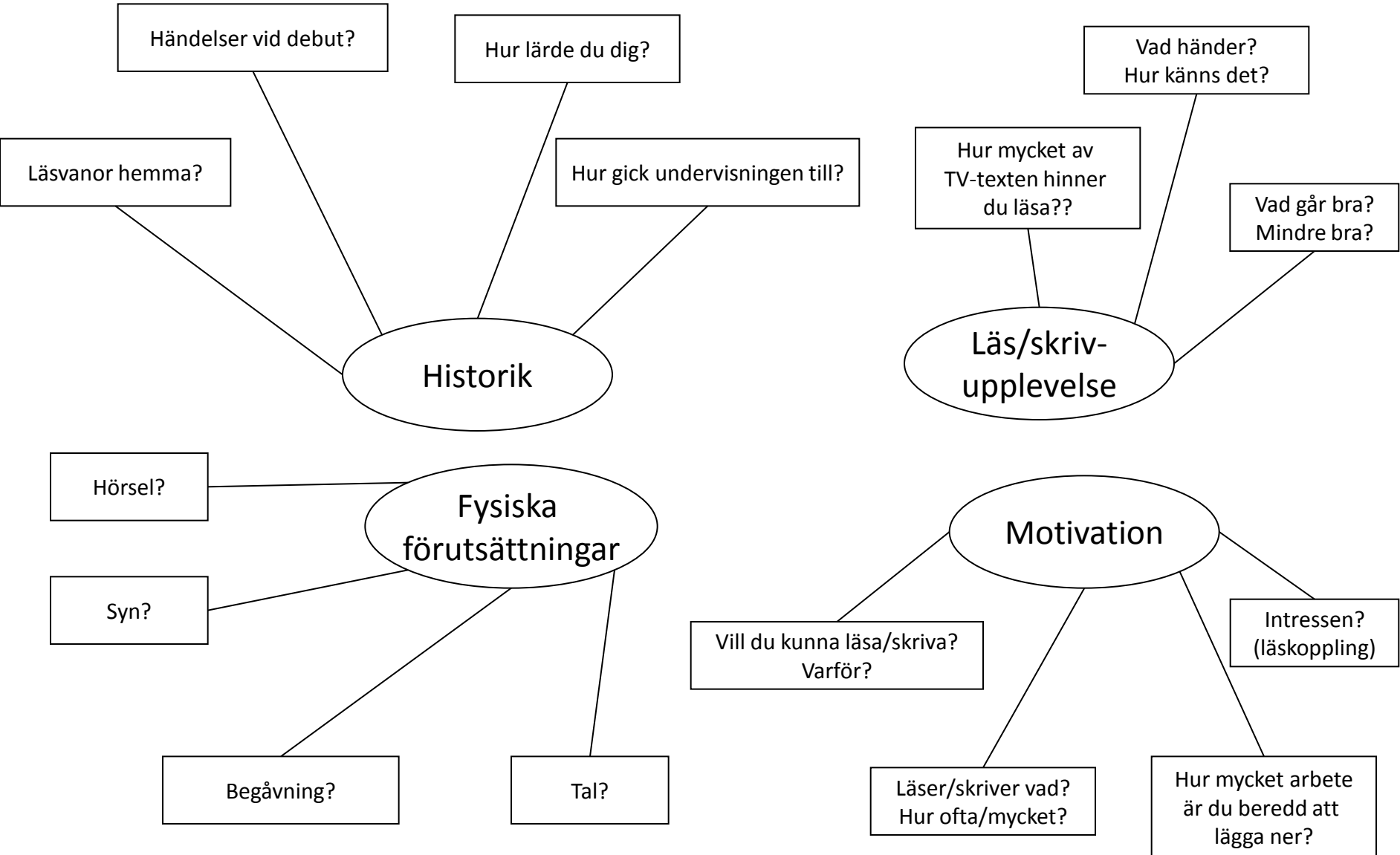
Eleven läser obehindrat med förståelse

Jag kan läsa olika slags texter och förstår att de har olika syften

Motverka dyslexi i undervisningen

- Fonologisk medvetenhet
- Motorisk stimulering
- En-till-en-undervisning
- Överinläring och automatisering
- God inlärningsmiljö

Diagnostisera 1: intervju

Diagnostisera 2: testa

